

હૃદયને માતા ગીતો

કુછ શેર સુનાતા હું

Ek Dil Sau Afsane

કુછ શેર સુનાતા હું મેં (૨) બે તુમસે મુખાતિબ હે એક હુસ્ન પરી દિલ મેં હે, યે ઉનસે મુખાતિબ હે (૨) શીખી હે તુમસે ફૂલ ને, હંસને કી હર અદા શીખી હવાને તુમસે હી, ચલને કી હર અદા આઈના તુમકો દેખ કે, હૈરાન હો ગયા એક બેજુબાન તુમસે પહેશાન હો ગયા કિતની ભી તારિક કંટું, રૂકતી નહીં જુબાં, રૂકતી નહીં જુબાં કુછ શેર સુનાતા હું મેં, બે તુમસે મુખાતિબ હે એક હુસ્ન પરી દિલ મેં હે, યે ઉનસે મુખાતિબ હે (૨) હોહો કી લોચ રસ ભરી, શાખોં કી દારસ્તાન નાજુક હૈલેલિયોં પે વો, મહેદી કા ગુલીસ્તાન પડ જાયે તુમ પે ઘૂપ તો, સંવલાયે ગોરાતન મખમલ પે તુમ ચલો તો, છીલે પાંવ ગુલબદન કિતની ભી તારિક કંટું, રૂકતી નહીં જુબાં, રૂકતી નહીં જુબાં કુછ શેર સુનાતા હું મેં, બે તુમસે મુખાતિબ હે એક હુસ્ન પરી દિલ મેં હે, યે ઉનસે મુખાતિબ હે (૨) આંખે અગર ઝૂકે તો, મહોબ્બત મચલ ઉઠે નજરેં અગર ઉઠે તો, કયામત મચલ ઉઠે અંદાઝ મેં હુજર કા, સાની નહીં કોઈ દોનોં જહાં મેં એસી, જવાની નહીં કોઈ કિતની ભી તારિક કંટું, રૂકતી નહીં જુબાં, રૂકતી નહીં જુબાં કુછ શેર સુનાતા હું મેં, બે તુમસે મુખાતિબ હે એક હુસ્ન પરી દિલ મેં હે, યે ઉનસે મુખાતિબ હે (૨)

ગીત: હસરત જયપુરી સ્વર: મુકેશ સંગીત: શંકર જયકિશન ફિલ્મ: એક દિલ સો અફસાને દિગ્દર્શક: આર.સી. તલવાર વર્ષ: 1963 કળાકારો: રાજકપૂર, વહીદા રહેમાન, લલિતા પવાર, સુલોચના ચેટરજી દ્વારકા, વિશ્વા મહેરા, જગદીશ રાજ, રાજકિશોર

આ ગીત એ હસરત જયપુરીએ લખ્યું છે જેમણે આ જા રે અબ મેરા દિલ પુકારા' (ઓહ), 'રસિક બલમા દિલ ક્યું લગાયા તુમસે...' (ચોરી ચોરી) 'અહેસાન તેરા હોગા મુઝ પર...' (જગલી), 'આવાઝ દે કે હમેં તુમ બુલાઓ, મહોબ્બત મેં ઈતના ના હમકો સતાઓ...' (પ્રોફેસર), 'ઈતના હે તુમસે પ્યાર મુઝે મેરે રાઝદા...' (સુરજ), 'તુમ મુઝે યું ભુલા ન પાઓગે...' (પગલા કહીં કા) બહારો ફૂલ બરસાઓ મેરા મહેબૂબ આયા હે...' (સુરજ), જેવાં ગીતો લખ્યા છે. હસરત સાહેબનાં ગીતોનું રોમેન્ટિસિઝમ બિલકુલ નોખું હતું. તેમના પ્રેમમાં સ્ત્રી કે પુરુષ અધિકાર નથી બતાવતાં બલકે કુદરતે આપેલા પ્રેમનું બંને થઈ જતન કરે છે. પ્રેમ કરવો તો પૂરા સમર્પિતભાવે કરવો. 'તુમને મુઝકો હસના સિપાયા, રોને કહોગે રો લેંગે અબ', અથવા ક્યા અજબ રંગ મેં સજ રહી હે પુદાઈ, કે હર સીજ માલિકને સુંદર બનાવી, નદિયાં કા ચમકતા હે દરપન, મુખડા દેખે સપનોં કી દુલ્હન...' અને 'ઓ લાલી ફૂલ કી મહેદી લગા ઈન ગોરે હાથો મેં/ઉતર આ એ ઘટા કાજલ, લગા ઈન પ્યારી આંખો મેં...' સિતારોં માંગ ભર જાઓ, મેરા મહેબૂબ આયા હે...' રાજકપૂર શૈલેન્દ્ર અને હસરતને હંમેશા સાથે રાખ્યા. શમ્મી કપૂર, રાજેન્દ્રકુમારને પણ હસરત વિના ચાલ્યું નથી. ક્યાંથી ચાલે? આ ગીત, 'કુછ શેર સુનાતા હું...' માંથી પસાર થાઓ તો વધુ એક વાર કારણ સમજાશે.

આ ગીતમાં કેટલાક શેર છે જે તેને સંબોધીને કહેવાયા છે જેને તે ખૂબ ખૂબ ચાહે છે. પ્રેમી સીધું જ સંબોધન કરે છે, કુછ શેર સુનાતા હું મેં જો તુમસે મુખાતિબ હે. કેટલાક શેર સંબોધાવું છે જો તને સંબોધીને છે. આટલું સ્પષ્ટ કહ્યા પછી 'એક હુસ્ન પરી દિલ મેં હે, યે ઉનસે મુખાતિબ હે...' બીજી જ પંક્તિમાં તે સંબોધન બદલે છે કારણ કે તે તેને હુસ્ન પરી કહે છે જે હૃદયમાં વસેલી છે. ને આ તેને સંબોધીને છે. એટલે કે આ તેને તો જરૂર સંબોધું છું પણ તું તો એક એ હુસ્ન પરી છે જે વધોથી હૃદયમાં હતી ને હું તેને સંબોધું છું. જાણે અચાનક એ પ્રેમી દૈવી બની જાય છે. કુદરતે આપેલી સોગાદ સમી બની જાય છે.

આ પ્રેમીના મનમાં પાસે જે પ્રિયતા છે તે સામાન્ય નથી, હુસ્ન પરી છે કુદરતની અનુપમ દેણ છે. સૌંદર્ય કુદરતથી અલગ નથી. બધાં રૂપો એકમેકમાં છે ને એકમેકથી પ્રભાવિત પણ છે, 'શીખી હે તુમસે ફૂલને હંસને કી હર અદા, શીખી હવાને તુમસે હી ચલને કી હર અદા, આઈના તુમકો દેખ કે હૈરાન હો ગયા, એક બે જુબાન તુમસે પહેશાન હો ગયા, કિતની ભી તારિક કંટું રૂકતી નહીં જુબાં...' આ પંક્તિઓ એક થાસે આવી છે. પ્રિયતમને મન આ એક દેવીરૂપ છે, એવું રૂપ કે જેમી અસર પ્રકૃતિએ જીવી હોય. ફૂલોએ શીખવાની બધી રીત તારી પાસેથી શીખી છે, હવાએ ચાલવાની દરેક રીત તારી પાસેથી શીખી છે, આઈનો પણ તને જોઈ ચકિત રહી ગયો (ઓહ, કોઈ આટલું સુંદર હોય?) તે તો બે જુબાન છે, તેને જાબ નથી એ વાતે પ્રશ્નાતાપ કરવા લાગ્યો કે હું મારે આ સૌંદર્ય વિશે આ રૂપ વિશે શું કહેવું છે પણ શું કરું જાબ જ નથી. આઈનાને આજે પસ્તાવો થાય છે. (હસરત સાહેબ તમે કમાલ છો!)

આ ગીતના દરેક શેર પર વારી જવાનું મન થાય તેમ છે. 'હો થો કી લોચ રસ ભરી, શાખોં કી દારસ્તાન/નાજુક હલેલિયોં પે વો મહેદી કા ગુલીસ્તાન, પડ જાયે તુમ પે ઘૂપ તો સંવલાયે ગોરા તન, મખમલ પે તુમ ચલો તો છીલે પાંવ ગુલબદન...' કામ કોમલતા ને નાજુકતા કેવી છે! હોહોનું લચીલાપણું હોયના લય છે તે રસથી ભર્યા ભર્યા છે. જે નાજુક હશેથી છે તેની પર જાણે મહેદીનું આખું ગુલીસ્તાન છે. આખો ફૂલોનો ભાગ છે. તારી પર જો જરાક તડકો પડે તો તરત તારું ગોરું શરીર કાળું પડી જાય. (એટલું એ ગોરું છે)ને કોમળ તો તું એવી છે કે મખમલ પર (પણ) ચાલે તો તારું ગુલાબ સમાં વદન પર છાલા પડે. (ઓહ! તો આવી હોય હુસ્ન પરી!) કિતની ભી તારિક કંટું, રૂકતી નહીં જુબાં, રૂકતી નહીં જુબાં...

દૈવી રૂપ શું હોઈ શકે તે તમે આ ગીતની કલ્પના પરથી નક્કી કરી શકો. હસરત સાહેબ કહે છે, 'આંખે અગર ઝૂકે તો મહોબ્બત મચલ ઉઠે/નજરેં અગર ઉઠે તો કયામત મચલ ઉઠે/અંદાજ મેં હુજર કા સાની નહીં કોઈદોનોં જહાં મેં એસી જવાની નહીં કોઈ...' આ સૌંદર્યનું શું કહેવું! આંખ જો ઝૂકે તો પ્રેમ ઉપર તણે થઈ જાય, સ્વયં પ્રેમ પણ જાણે પોતાના નિયંત્રણમાં ન રહે ને નજર જો ઉઠે તો સ્વયં કયામત સ્વયં પ્રલય ઉપર-તણે થઈ જાય. એનાં જેવી સેલી કોઈની નથી, બંને જગતમાં આવી યુવાની કોઈની નથી. આપણે પણ ગીતમાંથી પસાર થયા પછી એમ જ કહીશું.

હસરત સાહેબે આ ગીત રાજકપૂર અભિનેત્રી ફિલ્મ માટે જ લખ્યું છે ને રાજકપૂર આ ગીત વહીદા રહેમાનને સંબોધીને ગાય છે. વહીદાજીને એક એવું ગીત મળેલું, 'પુદા ભી આસમાં સે જબ જમી પર દેખતા હોગા, મેરે મહેબૂબ કો કિસને બનાયા સોચતા હોગા...' વહીદાજી અલબત્ત એવાં સુંદર નહોતાં જેવાં મુખબાલા, વૈજ્યંતીમાલા હતાં પણ આ ગીતો તેમને વધારે સુંદર બનાવે છે.

માંસમી

બહુ વહેલી સ્ટાર, બહુ વહેલી પત્ની અને મા બની ગયેલી

ચટ્ટોપાધ્યાય.
1972ની 'અનુરાગ'માં મોસમી પ્રથમવાર જોવા મળી એ ફિલ્મમાં તેનો હીરો વિનોદ મહેરા હતો. જેમ જયાપ્રદાની પહેલી હિન્દી ફિલ્મ ગૂંબી બહેરી તરીકે હતી તેમ મોસમી તેની બીજી ફિલ્મ શક્તિકપૂર સાથેની 'નેના' આવી અને એજ વખતે રાજ ખોસલાની 'કચ્ચે ધાગે' માં આવી. આ બધી ફિલ્મો વચ્ચે તેની અભિતાબ સાથેની 'બેનામ' આવી અને એ જ વર્ષે રાજેશ ખન્ના સાથેની 'હમશકલ' આવી. એ પછીની ફિલ્મ મનોજકુમારની રોટી કપડા ઓર મકાન છે દરેક દરેક ફિલ્મમાં તે મોટા સ્ટાર સાથે હતી. વિનોદ મહેરા સાથે તો 10 ફિલ્મોમાં કામ કર્યું અને તેની સાથેના સંબંધ પણ ચર્ચામાં આવેલા પણ અભિતાબ સાથે ય

મો સમી ચેટરજી ટી.વી.ના રિયાલિટી શોમાં બહુ આવતી નથી પણ વચ્ચે કપિલ શર્મા શોમાં રીના રોય સાથે આવી હતી અને બહુ બિન્દાસ રીતે વાત કરતી હતી. અભિનેતા-અભિનેત્રીઓને આપણે તેમણે ભજવેલી ભૂમિકાથી જ જાણતા હોઈએ છીએ અને ધારી લેતા હોઈએ છીએ કે તેઓએ ભજવેલા પાત્ર જેવા કાંઈક હશે, પણ એપાત્ર તેમના નહીં, લેખક-દિગ્દર્શકના સર્જેલા હોય છે. પોતાને તો પોતે જ સર્જે મોસમી ચેટરજીએ પોતાની જીવાયેલી જિંદગીને હવે હળવાશમાં સ્વીકારી તીખી વાસ્તવિકતાના સ્વીકાર સાથે લીધી છે. આ 26મી

બાલિકા વધુ હતી. એ ફિલ્મ શક્તિ સામંતે હિન્દીમાં બનાવી ત્યારે તેમાં રજની શર્મા હતી કારણ કે મોસમીવાળી ફિલ્મ 1967માં બનેલી અને શક્તિ સામંતની હિન્દી 'બાલિકાવધુ' 1976ની ફિલ્મ છે. 26 એપ્રિલ 1948માં જન્મેલી મોસમી 1976ની ફિલ્મ માટે બાલિકા નહોતી રહી અને વધુ બની ચુકી હતી, જો કે તેમને તેને વાસ્તવિક જીવનમાં પણ બાલિકા વધુ કહી દો તો થોડાક વાંધા સાથે સ્વીકારી લેશે કારણ કે તે ફક્ત 15માં વર્ષે પરણેલી અને 17માં વર્ષે તો મા બની ચુકી હતી. તે 10માં ધોરણમાં હતી અને લગ્ન નક્કી થઈ ગયેલા. કારણ એવું હતું કે તેની મમ્મીની મોટીબહેનને કેન્સર હતું અને તે

૩પેરી

તેની આ ભાણેજને પરણેલી જોવા માંગતી હતી. સસરા બનનારા હેમંતકુમારે કહ્યું કે અમને વાંધો નથી અને પરિશા આફવાની બાકી રાખીને લગ્ન કરાયા. પણ મોસમીના જીવનમાં બધુ વહેલું જ થયું છે. 'બાલિકા બધુ' ફિલ્મમાં નાનપણમાં કામ કર્યું અને ખૂબ પ્રશંસા મળી. જ્યંત મુખરજીની કોઈ ગ્લેમરસ અભિનેત્રી નહોતી. ખૂબ રૂપાળી પણ નહોતી. ખૂબ રૂપાળી પણ નહોતી પણ પરદા પર તેને જોવી ગમતી. શક્તિ સામંત જે કેટલીક બંગાળી અભિનેત્રીઓને હિન્દી ફિલ્મોમાં લાવ્યા તેમાં શર્મિલા ટાગોર છે તો મોસમી પણ છે. બંગાળીમાં બનેલી 'બાલિકા વધુ'ની મોસમી

બેનામ પછી મંજિલ આવી જેનું ગીત રીમઝીમ ગિરે સાવન' આજે પણ ખૂબ જ લોકપ્રિય છે. 'મંજિલ' ફિલ્મ મૂંગાળી, 'આકાશ કુસુમ' પરથી બનેલી. મૂળમાં સૌમિગ ચેટરજી અને અપર્ણા સેન હતા. મોસમી હિન્દીની સમાંતરે બંગાળીમાં કામ કરતી રહેલી એટલે ઉત્તમકુમાર સાથે પણ તેની ફિલ્મો છે. મોસમીને ઘણા અભિનેતા સાથે કામ કરવા મળ્યું અને સંજયકુમાર સાથે 'અંગુર' ઉપરાંત 'દાસી' અને 'ઈતની સી બાત' છે. સમયજતાં તેણે ઉમર પ્રમાણે ભૂમિકા બદલવાની આવી તો તેમ કર્યું છે અને એટલે 'ઘાયલ'માં તે સની દેઓલની ભાભી હતી. બાકી બંગાળીમાં તે લાંબો હીરોઈન રહી અને હમણાં 2010માં 'ધ જાપાનીસ વાર્ઈફ'માં તે ચરિત્ર ભૂમિકામાં હતી. મોસમીએ ક્યારેય ટોપ

પરદે કે પીછે

ફિલ્મજગતમાં કોણ કેટલો દારૂ હોય છે ને કોણ વધુ પીતા હતા તે પૂછવા જેવું નથી. ફિલ્મજગતમાં લોકોની સાંજ સામાન્યપણે દારૂથી જ છલકતી હોય છે. દારૂ પીવો અહીં સામાન્ય છે. કોઈ પોતાના નિયમ બનાવીને પીએ તો તેમની વાત. જેમકે દેવ આનંદ, રાજકપૂર, જીતેન્દ્ર વગેરેને પીવાના નિયમો હતા. જ્યારે યશ્વંત્, રાજેશ ખન્નાને પીવામાં નિયમ ગમ્યો નથી. ગુરુદત્ત, મીનાકુમારીએ જુદા કારણે ખૂબ દારૂ પીધો. સંજયકુમારનો દારૂ પણ કોઈ છોડાવી ન શક્યું. પ્રાણસાહેબ પણ પીતા પણ પીવાનું શરૂ કરે પછી ગાલિબ, મીર જેવાની ગઝલો પર ચડી જાય અને દારૂની મહેફીલ ગઝલની મહેફીલ બનાવી દે.

આવા દારૂ પીનારામાં દેવ આનંદ, ગુરુદત્તના ખાસ મિત્ર રહેમાન પણ હતા. આ ત્રણે જયારે પૂણેના પ્રભાત સ્ટુડિયોમાં હતા ત્યારે એકમેકને વાયદા કરેલા કે જો મને કામ મળશે તો તને કામ આપીશ. દેવ આનંદે 'બાઝી' ફિલ્મનું નિર્માણ કર્યું તો ગુરુદત્તને દિગ્દર્શન સોંપ્યું અને ગુરુદત્તે જયારે 'સી.આઈ.ડી.'નું નિર્માણ કર્યું તો તેમાં દેવ આનંદ હીરો છે. જો કે ગુરુદત્ત દિગ્દર્શિત 'જાલ'માં પણ દેવસાબ જ હીરો છે. પણ ગુરુદત્તની દરેક ફિલ્મમાં જેમ તમને જોની વોકર દેખાશે, વહીદા રહેમાન દેખાશે તેમ રહેમાન દેખાશે. 'ધ્યાસા'માં રહેમાન વિલન જેવા દેખાશે ને 'સાહિબ બીબી ઓર ગુલામ'માં એવા પિયક્કડ છે કે જેને પીવાનું છોડાવતાં સ્વયં 'છોટી બહુ' મીનાકુમારી

દારૂ પીવાં ક્યારે બંધ કરવાં?.. રહેમાનનાં મજેદાર કિસ્સાં

પીવો બંધ કરવો જોઈએ? દરેકે પોતપોતાની રીત કહી કે કોઈ ભાન જ ન રહે પછી મૂકી દેવો. કોઈ કહે ઉલટી જેવું લાગવા માંડે તો બસ, હાથમાં પેગ હોય તો પણ મૂકી દેવો. કોઈ કહે પગ લથડિયાં ખાવા માંડે પછી બિલકુલ ન અડું. કોઈ કહે સામેનાં દશ્યો પૂંખણાં લાગવા માંડે પછી નહીં પીઉં. વારો હવે રહેમાનનો હતો. રહેમાને પોતાની નોકરાણીને અવાજ લગાવ્યો કે 'કબાબ લે આઓ'. નોકરાણી કબાબ લાવી. તે કંઈક જાડી અને કાળી, કદરૂપી હતી. તે કબાબ મૂકીને પાછી રસોડામાં ગઈ એટલે રહેમાન બોલ્યા, 'જ્યારે મને આ નોકરાણી સુંદર લાગવા માંડે ત્યારે સમજ જાઉં કે હવે દારૂ નહીં પીવો જોઈએ. બધા દારૂમાં પણ હસી પડયા. (એક વાર સલીમ-જાવેદ જોડીના સલીમ ખાન કપિલ શર્મા શોમાં આવેલા ત્યારે આ કિસ્સો કહેલો પણ એવું નહીં કહેવું કે તે રહેમાનનો કિસ્સો છે. પણ સલીમ ખાનના મિત્ર જયપ્રકાશ ચૌકસે જેવા કોલમિસ્ટ ને ફિલ્મ લેખક, વિતરક હતા. તેમણે રહેમાનનો કિસ્સો સલીમ ખાનને કહ્યો હોય તેમ બની શકે.)

અરુણા કહે છે કે સેટ પર અભિતાબ સાવ ચૂપ જ રહેતા

અરુણા ઈરાની આવનારી 16 ઓગસ્ટે 78મા વર્ષમાં પ્રવેશ કરશે. હિન્દી, ગુજરાતી, મરાઠી સહિત અનેક ફિલ્મોમાં કામ કરી ચુકેલી અરુણા ઈરાનીએ હમણાં એક ઈન્ટરવ્યુમાં ઘણી વાતો કરી છે. અરુણા ઈરાની એક અર્થમાં અભિતાબ બચ્ચનની પહેલી હીરોઈન (બોમ્બે ટુ ગોવા) હતી. તેણે હમણાં કહ્યું, કે અમે સાથે કામ કર્યું છે જરૂર, પણ સેટ પર તેઓ બધા સાથે બહુ મળતા નહોતા અને એકદમ અલગ રહેતા હતા જ્યારે રાજેશ ખન્ના અને શત્રુઘ્ન સિંહા દોસ્તની જેમ વાત કરતા. અરુણા ઈરાનીએ મુમતાઝ સાથેની દોસ્તીની પણ વાત કરી છે, અરુણાએ 9 વર્ષની ઉંમરે અને મુમતાઝે 11 મા વર્ષે અભિનયની શરૂઆત કરેલી. અરુણા-મુમતાઝે 'પત્થર

યાદોં કી બારાત

કે સનમ' અને 'બંધન' જેવી કેટલીક ફિલ્મોમાં સાથે કામ કર્યું છે. અરુણા કહે છે કે અમારા વચ્ચે એટલી દોસ્તી હતી કે મુમતાઝના પહેરેલાં કપડાં હું પહેરી લેતી. મુમતાઝ અને અરુણા વચ્ચેના સંબંધમાં મહેમુદ પણ છે કારણ કે બંનેની કારકિર્દી બનાવવામાં મહેમુદનો ઘણો સાથ હતો. એક અર્થમાં તે બંને મહેમુદની પ્રેમિકા હતી અને 'પત્થર કે સનમ'માં તો મહેમુદ પણ હતા. 1961ની 'ગંગા જમના'માં અરુણા ઈરાની પ્રથમ વાર આવી હતી અને ત્યાર પછી 'અનપદ'માં તેણે માલાસિંહાના બચપણની ભૂમિકા ભજવી હતી. અરુણા ઈરાનીએ ખૂબ જ વૈવિધ્ય સાથે ફિલ્મોમાં કામ કર્યું છે.

